

BOTANIKAI ÉS TÁJTÖRTÉNETI VIZSGÁLATOK A KISGOMBOSI FÁS LEGELŐN

Szerző: **Geiger Barbara**, természetvédelmi mérnök IV. évfolyam

Témavezető(k): Dr. Malatinszky Ákos, egyetemi docens, SZIE MKK
Természetvédelmi és Tájökológiai Tanszék
Saláta Dénes, PhD hallgató, SZIE MKK Természetvédelmi és
Tájökológiai Tanszék

A fás legelők az ember tájalakító tevékenységének eleven örökségei, egyszerre őrzik az egykori tájhasználat nyomait és az élővilág sokféleségét. Átmeneti élőhelyek, amelyeket az állatokkal való legeltetés, illetve a legelő karbantartása tart fenn. Az erdő- és mezőgazdasági rendszerek és a gazdálkodási gyakorlat változása folytán, valamint az állatlétszám jelentős csökkenésével mostanra a veszélyeztetett élőhelyek közé kerültek. Hazánkban jelenleg mintegy 5500 ha-t foglalnak el a fás legelők, illetve a legelőerdők, amelyek nagy részét mára felhagyták. Pusztulásuk esetén több emberöltőnyi tájhasználat nyomai tűnnének el, így megmentésük, fenntartásuk kiemelten fontos kérdés, nemcsak a természetvédelem számára.

Vizsgálataimat a mintegy 18 hektáron elterülő kisgombosi fás legelőn végeztem, amely Heves megyében, Hatvantól északra helyezkedik el, annak közigazgatási határain belül. Jelenleg, mint felhagyott fás legelő az évszázados múltú extenzív gazdálkodás hírmondójaként maradt meg beékelődve a környező szántók és intenzív gyümölcsösök uralta tájba. A természet védelmét a szíven viselő tősgyökeres hatvani lakosként nem kerülhette el figyelmemet a városnak ez az értéke, amely még helyi védelem alatt sem áll.

Dolgozatom tájtörténeti vizsgálatokat tartalmazó részében írott források úgy, mint levéltári anyagok, monográfiák, kéziratok, kutatási jelentések és vizuális források úgy, mint katonai felmérések, katonai és egyéb térképek, valamint légifotók feldolgozásával feltárom a vizsgálati terület eddigi történetét, és a fellelhető képi anyag elemzésével ábrázolom a szukcesszió dinamikáját. Többek között olyan kérdésekre kerestem a választ, hogy milyen vegetáció és tájhasználati módok, viszonyok jellemezték a kisgombosi fás legelőt az elmúlt 250 évben; valamint, hogy a felhagyás után hogyan változott meg a fás legelő élőhelyszerkezete? A területen készített fajlistám 225 edényes növényfajt tartalmaz. A 2009. és 2010. évi terepi bejárások során 49 cönológiai felvételt készítettünk, amelyek statisztikai értékelésével elkülöníthetővé váltak a területen előforduló, fiziognómiailag különböző élőhelytípusok, amelyeket térképen is ábrázoltam. A terepi vizsgálatok alapján elvégeztem a fás legelő vegetációjának állapotfelmérését, a botanikai értékek leírását. Javaslatokat fogalmaztam meg a terület kezelésére, további hasznosítására vonatkozóan.